

SISÄLLYS

SARI KATAJALA-PELTOMAA, CHRISTIAN KRÖTZL
& MARJO MERILUOTO-JAAKKOLA

Kun maailma aukeni – näkökulmia
suomalaisten pyhiinvaelluksiin ... 7

I PYHIINVAELLUSTEN MERKITYS ... 27

CHRISTIAN KRÖTZL

Suomalaisten pyhiinvaellukset osana
eurooppalaista perinnettä ... 27

VEIKKO ANTTONEN

Missä pyhä, sieltä apu
– kansanomaisen ja kristillisen pyhän
kohtaamispisteitä keskiajan Suomessa ... 65

II KIRKKO JA PYHIINVAELLUKSET ... 85

KIRSI SALONEN

Pyhiinvaeltajia, pahantekijöitä ja pappeja –
suomalaiset Rooman-matkaajat
myöhäiskeskiajalla ... 85

JUSSI HANSKA

Saarnaajat pyhiinvaeltajien oppaina ja
innoittajina ... 107

JYRKI KNUUTILA

Pyhiinvaeltaja ja Hämeen Härkätien kirkkojen
pyhimyskultit 1400-luvulla ... 123

SIMO HEININEN

Reformaatio, pyhimykset ja pyhiinvaellukset ... 147

III PYHIINVAELLUKSET OSANA ARKEA ... 163

SARI KATAJALA-PELTOMAA

Arki, hoiva ja pyhiinvaellukset ... 163

JENNI KUULIALA

Paranemista etsimässä – ruumiinvammat ja
pyhiinvaellukset keskiajan Pohjolassa ... 181

TAPIO SALMINEN

Sinne ja takaisin – maantiet, kulkureitit ja
liikkuminen Suomessa ja Suomesta
Eurooppaan keskiajalla ... 201

MARKO LAMBERG

Yhdessä virkkeessä Roomaan – pyhiinvaelluskerto-
muksia Naantalın luostarin kirjastosta ... 219

IV PYHIINVAELLUKSET JA MATERIAALINEN KULTTUURI ... 241

MARKUS HIEKKANEN

Kirkkorakennukset ja pyhiinvaellukset Suomessa
noin 1000–1550 ... 241

JUSSI-PEKKA TAAVITSAINEN

Jyvästä jyräjännahkaan – pyhän jäänteet Turun
tuomiokirkossa ... 263

SOFIA LAHTI

Pyhimysten uudet ruumiit, eli millaisten esineiden
luo pyhiinvaeltajat vaelsivat? ... 279

V PYHIINVAELLUKSET EI-KATOLISISSA KULTTUUREISSA ... 299

RAISA MARIA TOIVO

Uhrirkirkoperinne – luterilainen pyhiinvaellus
uuden ajan alun Suomessa? ... 299

IRMA-RIITTA JÄRVINEN & SENNI TIMONEN

Pyhän Henrikin tiellä – mitä ”kansan muisti”
kertoo? ... 321

KATI PARPPEI

”Ja pian jo parantuivat ja lähtivät terveinä
koteihinsa” – pyhiinvaellukset ortodoksisen
Karjalan luostareihin ... 341